

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

СИМВОЛІЗАЦІЯ В АРХІТЕКТУРИ

Методичні рекомендації
з підготовки до практичних занять, самостійної роботи та виконання
індивідуальних завдань для спеціальності 191 «Архітектура та
містобудування»

Київ 2024

УДК 721+72.01+321
П 27

Укладачі: Є.В.Перегида, докт. політ. наук, професор
Н.А.Гербут, канд. політ. наук, доцент

Рецензент: Л. Г. Бачинська, кандидат архітектури, професор

Відповідальний за випуск Перегида Є. В., д.п.н., проф.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук, протокол №5 від 21 грудня 2023 р.

Символізація в архітектурі: Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань для спеціальності 191 «Архітектура та містобудування». / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. ; укладач : Перегида Є.В., Гербут Н.А. — Київ ; Тернопіль : КНУБА : Ф-ОП Шпак В.Б., 2024. — 25 с.

Подано тематику лекційного курсу та практичних занять, літературу та методичні рекомендації з підготовки до них, теми індивідуальних завдань, питання підсумкового контролю та список рекомендованої літератури.

Призначено для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування».

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Мета дисципліни, компетентності та програмні результати навчання	5
3.Методика проведення практичних занять	6
4. Тематичні плани практичних занять та рекомендована література	7
5.Теми індивідуальних завдань та рекомендована література ...	15
6. Методи оцінювання знань. Питання до підсумкового контролю.....	19

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дисципліна «Символізація в архітектурі» є складовою процесу підготовки фахівців з архітектури та містобудування. Зміст цієї дисципліни формується на міждисциплінарному перетині архітектури, політології та соціології й спрямований на формування знань щодо тісного зв'язку між архітектурою та соціально-політичним розвитком суспільства.

Архітектура завжди була і залишається потужним інструментом вираження ідей, цінностей та прагнень суспільства. Через архітектурні форми, стилі та символи передаються важливі меседжі, які відображають домінуючі соціальні, політичні та культурні тенденції. Монументальні споруди, меморіали, публічні простори здатні транслювати певні ідеологічні меседжі, спонукати до певних моделей поведінки та взаємодії, закріплювати або трансформувати соціальні практики та ритуали.

Предметом навчання є, з одного боку, механізми віддзеркалення архітектурними об'єктами тенденцій соціально-політичного розвитку, а з іншого – механізми впливу самих архітектурних об'єктів на розвиток соціально-політичної сфери суспільства.

Дисципліна «Символізація в архітектурі» покликана розвинути у здобувачів критичне мислення, уміння інтерпретувати архітектурні об'єкти в широкому соціально-політичному контексті. Вона дає розуміння того, як через архітектурну форму виражаються владні відносини, як репрезентуються різні соціальні групи та ідентичності, як конструюється колективна пам'ять та уява.

Також ця дисципліна дозволяє сформуванню у майбутніх архітекторів почуття відповідальності за результати своєї проектної діяльності. Адже архітектори своїми проектами не просто створюють функціональні будівлі та споруди, але й визначають якість життя людей, впливають на соціальну взаємодію та самоідентифікацію спільнот. Усвідомлення цієї відповідальності є запорукою створення гармонійного, гуманістичного та інклюзивного міського середовища, яке відповідає потребам та цінностям усіх членів суспільства.

«Символізація в архітектурі» є вибіркоким компонентом. У цьому виданні містяться плани практичних занять, перелік літератури для підготовки до них, тематика індивідуальних завдань та рекомендації з їх підготовки, опис механізмів контролю за навчальним процесом (зокрема питання підсумкового контролю), а також елементи політики академічної доброчесності та політики відвідування.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основною метою викладання дисципліни «Символізація в архітектурі» є формування у студентської молоді розуміння механізмів зв'язку між архітектурними об'єктами та архітектурними просторами, з одного боку, та соціально-політичними процесами суспільства – з іншого, а також відповідальності за соціально-політичні наслідки проектувальної діяльності.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітнього компонента

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері містобудування та архітектури, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, на основі застосування сучасних архітектурних теорій та методів, засобів суміжних наук.
Загальні компетентності	
ЗК01	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК07	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Фахові компетентності	
СК03	Усвідомлення особливостей розвитку історичних і сучасних стилів в архітектурі, містобудуванні, мистецтві та дизайні України та зарубіжних країн.
СК09	Здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів.
СК16	Усвідомлення загальних теоретичних, методичних і творчих засад архітектурного проєктування.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПР03	Застосовувати теорії та методи фізико-математичних, природничих, технічних та гуманітарних наук для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування.
ПР12	Застосовувати сучасні теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем формування та розвитку архітектурно-містобудівного та ландшафтної середовища.
ПР13	Виявляти, аналізувати та оцінювати потреби і вимоги клієнтів і партнерів, знаходити ефективні спільні рішення щодо

	архітектурно-містобудівних проєктів
ПР16	Розуміти соціально-економічні, екологічні, етичні й естетичні наслідки пропонованих рішень у сфері містобудування та архітектури.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- суспільно-політична роль символів;
- теоретичні та практичні засади архітектурної семантики;
- механізми набуття архітектурними об'єктами, міськими просторами та містами символічних значень;
- специфіку архітектури та символізації за різних політичних режимів;
- механізми впливу архітектурного символізму на суспільну свідомість;
- роль настінного образотворчого мистецтва (архітектурна суперграфіка, муралізм) у соціально-політичних процесах.

вміти:

- аналізувати символічне значення архітектурних об'єктів та просторів;
- визначити характер впливу архітектури на соціально-політичні процеси в суспільстві;
- визначити тип політичного режиму на підставі особливостей архітектурних об'єктів та архітектурних просторів;
- враховувати інтереси соціальних та політичних груп при проектуванні об'єктів архітектури;
- прогнозувати тенденції розвитку архітектури на основі знання тенденцій суспільно-політичного розвитку.

3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання студентами першоджерел, посібників, підручників, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ, власного конспекту лекцій. Під час семінарів студенти виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), формулюють запитання, виступають з рецензіями, висловлюють власні оцінки та погляди.

Для підготовки кожної теми семінарів студентам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА, в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук і права (ауд. 432).

Доповіді з питань семінару повинні бути в межах 10 -15 хв. Подальше обговорення доповіді можуть бути у формі доповнення, запитання, зауваження, розгорнутої оцінки. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв.

У разі організації навчального процесу онлайн заняття проводяться на платформі Microsoft Teams. Викладач формує відповідну команду, для чого кожен студент повинен мати персональний корпоративний обліковий запис КНУБА. Навчальні матеріали розміщуються в Microsoft Teams, а також на Освітньому сайті КНУБА.

Консультації з дисципліни проводяться викладачем курсу щотижнево. Графік доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

4. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Змістовий модуль 1.

Символічна політика як теоретичний фундамент політичної символізації в архітектурі.

Практичне заняття 1.

СИМВОЛІЗАЦІЯ ТА АРХІТЕКТУРА

План

1. Теоретичне осмислення поняття «символ».
2. Архітектура як чинник символічної політики.
3. Рівні політичної символізації в архітектурі.
4. Гендерний аспект в символізмі міста.

Підготовка до практичного заняття №1 передбачає опрацювання матеріалу лекції №1 «Теорії символів та символічна політика» (теоретичне осмислення поняття «символ», види символів, символізм в політиці, символічне політичне представництво), лекції №2 «Символічна цінність архітектури» (архітектура як чинник символічної політики, творення «тексту міста» засобами архітектури, рівні політичної символізації в архітектурі, гендерний аспект в символізмі міста) та джерел зі списку, наведеного нижче.

Контрольні запитання

1. Що означав термін "symbolon" у Давній Греції і як це пов'язано з сучасним розумінням символу?
2. Як середньовічна філософія трактувала світобудову в контексті символізму? Наведіть приклад дискусії між іконофілами та іконоборцями.
3. Як І. Кант та В. Гумбольдт вплинули на розвиток уявлень про символ у європейській науці?
4. Розкрийте сутність "символічного конструктивізму" Е. Кассіра. Чому він називав людину "символічною твариною"?
5. Яку роль відіграє символізація у формуванні соціальної реальності згідно з П. Бурдьє та Е. Фегеліном?
6. В чому полягає сутність концепції символічної політики М. Едельмана?
7. Як архітектурні об'єкти виступають носіями культурної інформації? Чому інтерпретація культурних кодів в архітектурі не може бути однозначною?
8. Як архітектурні об'єкти формують символічний простір міста і транслують певні культурні коди та смисли?
9. Як архітектурні форми, пам'ятники та вибір громадських просторів можуть відображати або підсилювати гендерні ролі у місті? Проаналізуйте приклади з різних міст, де архітектура відіграє ключову роль у формуванні гендерних уявлень.
10. Як зміни у гендерній політиці та боротьба за рівність можуть впливати на створення або переосмислення архітектурних проєктів?

Література

Гербут І.А., Гербут Н.А. Символічне представництво в аспекті легітимації політичної влади. Імідж і репутація: сучасні тенденції і виклики: Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 20–21 берез. 2020 р. / М-во освіти і науки України, М-во культури України. Київ. Нац. ун-т культури і мистецтв. Київ: Центр КНУКіМ, 2020. С.51-58.

Гербут Н.А., Гербут І.А. Імідж міста - «дружне до жінок». Імідж і репутація: сучасні тенденції і виклики: Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 18-19 берез. 2021 р. / М-во освіти і науки України, Київ. Нац. Ун-т культури і мистецтв. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2021. С. 38-44.

Гербут Н.А. Залежність статусу жінок в суспільстві від символічної репрезентації їх у міському соціальному просторі. Просторове планування: містопланування, архітектура, політичні та соціокультурні засади: зб. наук. пр. Вип. І. В 2-х ч. (ч.1). Київ–Тернопіль : «Бескиди», 2020. С. 198 - 201.

Перегуда Є.В., Гербут Н.А. Конспект лекцій з дисципліни «Політична символізація в архітектурі», 2018. URL:

<https://org2.knuba.edu.ua/mod/resource/view.php?id=11071>

Перегуда Є.В., Гербут Н.А. Візуалізація політичних відносин засобами архітектури. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Політологія. 2019. №2 (41). С. 20-37.

Полянська В.Ю. Символічна політика як система політичних технологій : автореф. дис ... канд. політ. наук : 23.00.02. Дніпропетровськ, 2004.

Хома Н. М. Архітектурний символізм: політика, виражена у камені. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2015. Вип. 18. - С. 92-97.

Bourdieu P. Sur le pouvoir symbolique. Annales. Economic. Societe. Civilisations. 1977. №3. P. 407-412.

Edelman M. Politics as symbolic action. Mass arousal and quiescence. Chicago, Markham publishing company, 1971. 188 p.

Glenn M. Architecture Demonstrates Power. 2003. URL : <http://surl.li/sopsd>
Power and Architecture: The Construction of Capitals and the Politics of Space /ed. by Michael Minkenberg. New-York : Berghahn, 2014. 320 p.

Змістовий модуль 3.

Політичний символізм міських архітектурних просторів

Практичне заняття 2.

СТОЛИЦІ: СИМВОЛІЗАЦІЯ ЗАСНУВАННЯ, ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ ТА ПЕРЕНЕСЕННЯ.

План

1. Концепція столиці: містика влади і містика простору.
2. Центральне розміщення столиці як символ справедливості.
3. Столиця як символ ідентичності та двійник нації.
4. Жорсткі і м'які столиці. Столиці і політичні режими.
5. Перенесення столиці як фактор зміни політичної просторової структури.

Для підготовки до практичного заняття №2 необхідно опрацювати матеріал лекції №5 «Міські простори в контексті політичного символізму» (політичний символізм столичних міст, новозбудовані столиці), а також рекомендовану літературу.

Контрольні запитання

1. Як архітектурно-просторова організація столиці відображає ідеологію влади, її прагнення до домінування та контролю над простором?
2. Яким чином у плануванні та забудові столиці реалізуються містичні, сакральні або езотеричні уявлення про ідеальне місто як проєкцію небесного порядку на землі?

3. Як центральне розташування столиці в географічному та символічному просторі країни пов'язане з ідеєю справедливості та рівновіддаленості влади від усіх регіонів? Чи завжди такий принцип розміщення столиці реалізується на практиці?

4. Наскільки актуальною залишається концепція центрального розміщення столиці в епоху глобалізації та розвитку комунікаційних технологій, коли фізичний простір втрачає своє значення? Чи можуть сьогодні символічні функції столиці реалізовуватися незалежно від її географічного положення?

5. Яким чином розвиток і трансформація столиці пов'язані з процесами націєтворення, зміною політичних режимів та ідеологій?

6. Чим відрізняється архітектурно-просторова організація "жорстких" столиць, що уособлюють авторитарні й тоталітарні режими, від "м'яких" столиць демократичних країн?

7. Яку роль відіграють практики перейменування вулиць, знесення старих і зведення нових пам'ятників, реконструкції центральних ансамблів у процесі ідеологічного "перекодування" міського простору після революцій або демократичних транзитів?

8. Які політичні, економічні та соціокультурні чинники зумовлюють рішення про перенесення столиці до іншого міста?

9. Чи можна простежити відмінності в символізації та архітектурно-містобудівних підходах до розвитку колишньої і нової столиць?

Література

Черкес Б. С. Національна ідентичність в архітектурі громадських центрів столичних міст в умовах ідеологічної детермінації. Автореф. ...д-ра архітектури. К., 2006.

Glenn M. Architecture Demonstrates Power. URL : <https://thesis.haverford>

Pipan T. Building a sense of a nation. URL: http://www.urban.si/wp-content/uploads/2013/05/building_web.pdf

Power and Architecture: The Construction of Capitals and the Politics of Space /ed. by Michael Minkenberg. New-York : Berghahn, 2014. 320 p.

Su X. Building new cities in the Global South: Neoliberal planning and its adverse consequences. *Urban Governance*. 2023. Vol. 3 (1). P. 67-75.

Urban F. Postmodern Architecture in Socialist Poland: Transformation, Symbolic Form and National Identity. London: Routledge, 2020. 238 p.

Yakubu P. Lessons from Relocating and Building New Capital Cities in the Global South, 2024. URL: <https://www.archdaily.com/1012845/lessons-from-relocating-and-building-new-capital-cities-in-the-global-south>

Практичне заняття 3.

ПОРТОВІ МІСТА ЯК СИМВОЛ ПОЛІТИЧНОЇ ВІДКРИТОСТІ

План

1. Архітектура Стамбула як відображення культури європейського та азійського континентів.
2. Гданськ: символ відродження чи фальші?
3. Марсель як місто інтернаціональної архітектури.
4. Нью-Йорк – місто архітектурних мутантів та утопічних фантазій.

Для підготовки до практичного заняття №3 необхідно опрацювати матеріал лекції №6 «Портові міста як символ політичної відкритості. Символізм Нью-Йорка» та рекомендовану літературу.

Контрольні запитання

1. Як в архітектурному ландшафті Стамбула поєднуються та взаємодіють елементи європейської та азійської культурних традицій? Які знакові споруди та ансамблі міста найбільш яскраво ілюструють цей синтез (наприклад, собор Святої Софії, Блакитна мечеть, палац Топкапи тощо)?

2. Як Стамбул, що протягом століть був столицею могутніх імперій (Римської, Візантійської, Османської), увібрав та переосмислило різні культурні впливи в своєму міському просторі?

3. Як відбудова історичного центру Гданська після руйнувань Другої світової війни відобразила прагнення міста зберегти свою культурну спадщину та ідентичність? Чи можна розглядати цей процес як символ відродження та життєстійкості міської громади?

4. Наскільки відновлені архітектурні ансамблі Гданська відповідають принципам автентичності та історичної достовірності? Чи не є новий образ міста, створений методом "ретроспективної реконструкції", своєрідною імітацією або "фальсифікацією" минулого? Які аргументи "за" і "проти" такого підходу до відбудови міст існують у сучасній архітектурній теорії та практиці?

5. Яким чином географічне розташування Марселя як портового міста на узбережжі Середземного моря вплинуло на формування його космополітичного архітектурного образу?

6. Які знакові споруди та ансамблі Марселя найбільш яскраво втілюють ідеї інтернаціональної архітектури, відкритості до світу та діалогу культур (наприклад, Ла Сіте Радьєз Ле Корбюзьє, MUSEM - Музей європейських і середземноморських цивілізацій тощо)? Як ці об'єкти вписуються в контекст міста та взаємодіють з його історичною забудовою?

7. Як популярність Коні-Айленда на початку 1900-х років як курорту для робітничого класу та його демографічне розмаїття іммігрантів і маргіналізованих груп вплинули на його архітектурний ландшафт і

культурну символіку? Чи можна розглядати його як "плавильний котел" або "демократичний простір" на противагу більш ексклюзивним місцям відпочинку?

8. Як унікальний архітектурний ландшафт Нью-Йорка, з його хмарочосами, багаторівневими просторами та футуристичними формами, відображає дух експериментаторства, інновацій та сміливих урбаністичних візій? Чому місто можна назвати "архітектурною лабораторією" або "містом архітектурних мутантів"?

9. Чи можна розглядати "манхеттенську решітку" як своєрідний символ демократичності та егалітаризму міського простору, де кожна ділянка має рівний потенціал для розвитку? Або ж, навпаки, ця планувальна структура символізує уніфікацію та стандартизацію міського життя, нівелювання індивідуальності та історичної пам'яті місця?

Література

1. Гданськ: історія портового міста, що повстало з руїн і стало туристичною перлиною. Vogue. 2022. URL: <http://surl.li/spwwm>
2. Перегуда Є.В., Гербут Н.А. Конспект лекцій з дисципліни «Політична символізація в архітектурі», 2018. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/mod/resource/view.php?id=11071>
3. Kowalewski M. Images and Spaces of Port Cities in Transition. *Space and Culture*. 2021. Vol. 24 (1). P. 53-56.
4. Tommarchi E. Port Cities, Heritage Cities. A comparative perspective on maritime cultural quarters. *Portusplus*. 2020. №9. URL: <http://surl.li/snrzy>

Змістовий модуль 4.

Політична символізація окремих архітектурних об'єктів.

Практичне заняття 4.

УРЯДОВІ БУДІВЛІ: СИМВОЛІЧНИЙ АСПЕКТ

План

1. Єлисейський палац у Франції як уособлення влади і могутності.
2. Символічне прочитання урядових будівель Німеччини.
3. Політичний символізм Капітолія та Білого дому.

Для підготовки до практичного заняття №4 необхідно опрацювати матеріал лекції №8 «Політичний символізм адміністративних будівель» та рекомендовану літературу.

Контрольні запитання

1. Як архітектурний стиль та декоративне оздоблення Єлисейського палацу відображають ідеали французької державності, республіканські цінності та імперські амбіції в різні історичні періоди?
2. Яку роль відіграють протокольні заходи та церемонії, що відбуваються в Єлисейському палаці (наприклад, інавгурація президента, прийоми іноземних делегацій, святкування національних свят тощо), у формуванні символічного статусу цієї будівлі як центру політичного життя країни?
3. Як архітектура та містобудівне розташування урядових будівель Німеччини (Рейхстагу, будівля Відомства федерального канцлера тощо) відображають ідеї демократії, федералізму та децентралізації влади, що лягли в основу політичного устрою ФРН після Другої світової війни? Яким чином ці об'єкти символізують відкритість і підзвітність державних інституцій громадянському суспільству?
4. Які ключові історичні події та політичні рішення пов'язані з Капітолієм та Білим домом? Як ці події вплинули на їх символічне значення?
5. Порівняйте архітектурні особливості та дизайн Капітолія і Білого дому щодо символічного навантаження.

Література

1. Перегуда Є.В., Гербут Н.А. Конспект лекцій з дисципліни «Політична символізація в архітектурі». 2018. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/mod/resource/view.php?id=11071>
2. Bennett E. «To the German people»: What is the history behind Berlin's iconic Reichstag? 2020. URL: <http://surl.li/sofnh>
3. History of the Elysée Palace, 2023. URL: <http://surl.li/sofil>
4. U.S. Capitol Building, 2021. URL: <http://surl.li/soscu>
5. Stamp E. The White House: Everything You Need to Know About the US President's Residence. 2023. URL: <http://surl.li/sosdb>

Практичне заняття 5.

ПАМ'ЯТНИКИ, ТРИУМФАЛЬНІ КОЛОНИ ТА ОБЕЛІСКИ: СИМВОЛІЧНЕ ПРОЧИТАННЯ

План

1. Колони Траяна, Марка Аврелія та Юстиніана як символи перемог у Стародавньому Римі.
2. Символізм колон: Вандомської (Париж), Нельсона (Лондон), Перемоги

(Берлін).

3. Монумент Незалежності: суміш українського бароко і ампіру, ототожнення образів Богородиці, Нації і Жінки.

Для підготовки до практичного заняття №5 необхідно опрацювати матеріал лекції №9 «Пам'ятники, триумфальні колони та обеліски: символічне прочитання» (колони та пам'ятники у Стародавньому Римі, символічне прочитання пам'ятників, триумфальних колон та обелісків в Західній Європі, Монумент Незалежності) та рекомендовану літературу.

Контрольні запитання

1. Розкажіть про найвідоміші тріумфальні колони в Стародавньому Римі, такі як Колона Траяна, Колона Марка Аврелія тощо. Яку роль вони відігравали в увічненні військових перемог та прославленні імператорів?

2. Порівняйте символізм тріумфальних колон і пам'ятників різних епох у західноєвропейських містах (наприклад, Колона Нельсона в Лондоні, Вандомська колона в Парижі, Колона Перемоги в Берліні тощо). Як вони відображають домінуючі ідеології, цінності та політичні настрої свого часу? Яку роль відіграє їх розташування у міському просторі?

3. Як архітектура та містобудівне розташування урядових будівель Німеччини (Рейхстагу, будівля Відомства федерального канцлера тощо) відображають ідеї демократії, федералізму та децентралізації влади, що лягли в основу політичного устрою ФРН після Другої світової війни? Яким чином ці об'єкти символізують відкритість і підзвітність державних інституцій громадянському суспільству?

4. Розкрийте історію та символічне значення обелісків, встановлених у різних містах Західної Європи (наприклад, Обеліск Фламініо в Римі, Луксорський обеліск у Парижі, Обеліск Клеопатри в Лондоні). Як ці давньоєгипетські монументи, привезені в Європу, вписалися в нове культурне середовище? Яким чином вони втілюють ідеї імперської могутності, культурної спадкоємності чи зв'язку з минулим? Проаналізуйте їх роль як міських домінант.

5. Розкрийте історичний контекст створення Монументу Незалежності та його значення для українського суспільства. Як ідея встановлення цього монументу пов'язана з проголошенням незалежності України в 1991 році? Яку роль відіграла церемонія відкриття пам'ятника в 2001 році в консолідації нації навколо ідеї державності? Чому образ Оранти-Берегині став центральним символом монументу і як він резонує з традиціями української культури?

Література

1. Перегуда Є.В., Гербут Н.А. Конспект лекцій з дисципліни «Політична символізація в архітектурі». 2018. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/mod/resource/view.php?id=11071>
2. Тимофієнко, В. І. Історія архітектури Стародавнього світу. К. : Наук. думка, 2006. 512 с.
3. Kendrick L. The Hidden Secrets of Nelson's Column. 2023. URL: <https://www.londonxlondon.com/nelsons-column/>
4. Landsberg T. 150 years of Berlin's Victory Column: Changing symbolism. 2023. URL: <https://www.dw.com/en/150-years-of-berlins-victory-column-changing-symbolism/a-66623291>
5. Rigney A. Why Monuments Matter (And When They Don't). 2020. URL: <http://surl.li/sosdt>
6. Routers J. 150 years ago, when the Vendôme column fell. 2021. URL: <https://www.thefrenchjewelrypost.com/en/it-joailliers/vendome-column-demolition-paris-commune/>
7. Runeckles T. Divine Representation in Documentary Style: Gods on the Columns of Trajan and Marcus Aurelius. *Journal of Roman Studies*. 2023. Vol. 113. P. 79-106.

5. ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Символи та реальність: проблема співвідношення.
2. Концепція символічного капіталу П. Бурд'ю.
3. Символічна політика та демократія: проблеми співвідношення.
4. Політична номіналізація: радянське минуле, українська сучасність.
5. Візуалізація як головний механізм впливу на політичну свідомість в сучасних умовах.
6. Символічні практики сучасних революцій («кольорові» революції).
7. Символічний потенціал Революції Гідності.
8. Архітектура як інструмент перетворення соціальної реальності.
9. «Віденський модерн» та вплив архітектури на суспільство.
10. Архітектор і влада: сценарії взаємодії (на прикладі відомих архітекторів).
11. Архітектура тоталітарних політичних режимів.
12. Знаки-символи представництва в урядових спорудах тоталітарних режимів як засіб ідеологічного впливу.
13. Від класицизму до ампіру: еволюція в контексті суспільно-політичних змін.
14. Функціоналізм в архітектурі: суспільно-політична сутність.

15. Модернізм та хай-тек в архітектурі – інструменти елітарної демократії чи інформаційного тоталітаризму?
16. Архітектура штаб-квартири ООН – маніфест інтернаціонального стилю.
17. Автомонументалізм: суспільно-політична сутність та реалізація в архітектурі.
18. Місто як символ утопічних політичних вчень.
19. Осьова симетрія в архітектурі як символізація влади та контролю над суспільством.
20. Історична вісь (королівська перспектива) як символ багатоголового процесу створення величчя столиці Франції.
21. Архітектура портових міст як символ відкритості світу та свободи.
22. Трансформація символічних функцій столиць: від абсолютизму до національних держав.
23. Концепції столиць: містика влади та простору.
24. Містика центральності столичних міст.
25. Новозбудовані столиці – прорив у майбутнє чи елітні заповідники?
26. Гуманітарний розвиток міст як інструмент політичної децентралізації (Марсель, Анкара або інші приклади).
27. Манхеттенська решітка як інструмент структурування міського життя.
28. Вулична скульптура: сучасні тенденції та механізми впливу на суспільну свідомість (в теоретичному контексті та на прикладі окремих міст).
29. Капітолій як символ федеральної влади (символічні елементи – розташування, купол, колони тощо).
30. Політика національної пам'яті в містобудуванні та архітектурі: світовий та український досвід.
31. Індустрія розваг та формування гіперштучної реальності.
32. Нові елементи в представницькій архітектурі як символ відкритості влади (остання чверть ХХ ст.).
33. Білий дім – символ рівності й демократії чи світової влади?
34. Представницька архітектура України: символічне прочитання.
35. Образи (міфічних) тварин в архітектурі як політичні символи.
36. Єгипетські мотиви в патріотичній символіці архітектурних об'єктів, що прославляли Наполеона Бонапарта.
37. Величність монументів як засіб звеличення правителів (на прикладі архітектури Стародавнього Єгипта та Стародавньої Греції).
38. Мавзолей Леніна – вавилонський зікурат на Червоній площі: священний центр радянського суспільства.
39. Храмова архітектура як основний засіб символізації влади у Стародавньому Єгипті.

40. Храмова архітектура як основний засіб символізації влади у Стародавній Греції.
41. Площі прямокутні, квадратні, круглі та неправильної форми: символічне прочитання.
42. Давньоримські форуми: від центру політичного життя громадян до місця культу імператорів (форуми Цезаря, Августа, Траяна).
43. Ринкові (ратушні) площі: символізація самостійності міст, зв'язку політики й торгівлі.
44. Королівські площі в епоху класицизму як символ утвердження абсолютизму.
45. Площа Згоди в Парижі – символ перемоги над абсолютною монархією та примирення станів.
46. Трафальгарська площа – символ національної самосвідомості, політичного та суспільного життя Великобританії.
47. Майдан Незалежності: символічне прочитання.
48. Муралізм як соціально-політичне явище: витоки та сучасні тенденції.
49. Тенденції розвитку муралізму після Революції Гідності.
50. «Мистецтво – наша зброя».
51. Ересунський міст – символ політичної злагоженості та єдності Швеції та Євросоюзу.
52. Символічний аспект повоєнної відбудови.
53. Архітектура як складова символічного тексту міста.
54. Архітектура як інструмент конструювання національної ідентичності.

Література

1. Акайомова А. Невербальні знаки в політичній семіотиці. *Політичний менеджмент*. 2010. № 5. С. 31–37.
2. Гданськ: історія портового міста, що повстало з руїн і стало туристичною перлиною. *Vogue*. 2022. URL: <http://surl.li/spwwm>
3. Гербут І.А., Гербут Н.А. Символічне представництво в аспекті легітимації політичної влади. *Імідж і репутація: сучасні тенденції і виклики*: Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 20–21 берез. 2020 р. / М-во освіти і науки України, М-во культури України. Київ. Нац. ун-т культури і мистецтв. Київ: Центр КНУКіМ, 2020. С.51-58.
4. Гербут Н.А., Гербут І.А. Імідж міста - «дружнє до жінок». *Імідж і репутація: сучасні тенденції і виклики*: Міжнар. наук.- практ. конф., Київ, 18-19 берез. 2021 р. / М-во освіти і науки України, Київ. Нац. Ун-т культури і мистецтв. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2021. С. 38-44.
5. Гербут Н.А. Залежність статусу жінок в суспільстві від символічної репрезентації їх у міському соціальному просторі. *Просторове планування: містопланування, архітектура, політичні та*

- соціокультурні засади*: зб. наук. пр. Вип. I. В 2-х ч. (ч.1). Київ–Тернопіль : «Бескиди», 2020. С. 198 - 201.
6. Ланюк Є. Ю. Історичні типи діалогічності політики і мистецтва: вплив на формування людських свобод [Текст] : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.01 ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2015. 221 с.
 7. Павлишин О. Знак політичний // Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. Л. : Новий світ-2000, 2015.
 8. Перегуда Є.В., Гербут Н.А. Візуалізація політичних відносин засобами архітектури. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Політологія*. 2019. №2 (41). С. 20-37.
 9. Перегуда Є.В., Гербут Н.А. Конспект лекцій з дисципліни «Політична символізація в архітектурі». 2018. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/mod/resource/view.php?id=11071>
 10. Перегуда Є.В., Івашко О. Д. Візуалізація як механізм символічної політики (кейс муралізму у постреволюційній Україні). *Держава і право*. 2016. Випуск 71. С.3-14.
 11. Полянська В.Ю. Символічна політика як система політичних технологій : автореф. дис ... канд. політ. наук : 23.00.02. Дніпропетровськ, 2004.
 12. Трошкіна О. А. Семантика архітектури : навч. посіб. К. : НАУ, 2008. 96 с.
 13. Хома Н. М. Архітектурний символізм: політика, виражена у камені. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2015. Вип. 18. С. 92-97.
 14. Цуканова Г. Сучасне вуличне графіті як форма соціальної реклами. *Український науковий журнал «Освіта регіону»*. 2013. № 1. URL : <http://social-science.com.ua/article/1010>.
 15. Черкес Б. С. Національна ідентичність в архітектурі громадських центрів столичних міст в умовах ідеологічної детермінації. Автореф. ... д-ра архітектури. К., 2006.
 16. Berger P., Luckmann T. *The Social Construction of Reality. A Treatise on sociology of Knowledge*. Penguin Books, 1966. 219 p.
 17. Bourdieu P. Sur le pouvoir symbolique. *Annales. Economic. Societe. Civilisations*. 1977. №3. P. 407-412.
 18. Edelman M. *Politics as symbolic action. Mass arousal and quiescence*. Chicago, Markham publishing company, 1971. 188 p.
 19. Glenn M. *Architecture Demonstrates Power*. URL : <http://surl.li/sopsd>
 20. Hundertmark C. *The art of rebellion: world of streetart*. Gingko Press, 2003. 143 p.
 21. Jones P. B. *Architecture and Ritual: How Buildings Shape Society*. London: Bloomsbury Academic, 2016. 392 p.

- 22.Kowalewski M. Images and Spaces of Port Cities in Transition. *Space and Culture*. 2021. Vol. 24 (1). P. 53-56.
- 23.Landsberg T. 150 years of Berlin's Victory Column: Changing symbolism. 2023. URL: <http://surl.li/soseo>
- 24.Meyer T. Die Transformation des Politischen. Frankfurt/Main, 1994.
- 25.Power and Architecture: The Construction of Capitals and the Politics of Space /ed. by Michael Minkenberg. New-York : Berghahn, 2014. 320 p.
- 26.Rigney A. Why Monuments Matter (And When They Don't). 2020. URL: <http://surl.li/sosdt>
- 27.Rosenberg H. The American Action Painters // Reading Abstract Expressionism. Context and Critique / ed. by G. Landau Ellen. Yale : University Press, 2005.
- 28.Routers J. 150 years ago, when the Vendôme column fell. 2021. URL: <http://surl.li/sosal>
- 29.Runeckles T. Divine Representation in Documentary Style: Gods on the Columns of Trajan and Marcus Aurelius. *Journal of Roman Studies*. 2023. Vol. 113. P. 79-106.
- 30.Stamp E. The White House: Everything You Need to Know About the US President's Residence. 2023. URL: <http://surl.li/sosdb>
- 31.Su X. Building new cities in the Global South: Neoliberal planning and its adverse consequences. *Urban Governance*. 2023. Vol. 3 (1). P. 67-75.
- 32.Tommarchi E. Port Cities, Heritage Cities. A comparative perspective on maritime cultural quarters. *Portusplus*. 2020. №9. URL: <http://surl.li/snrzy>
- 33.Urban F. Postmodern Architecture in Socialist Poland: Transformation, Symbolic Form and National Identity. London: Routledge, 2020. 238 p.
- 34.U.S. Capitol Building, 2021. URL: <http://surl.li/soscu>
- 35.Yakubu P. Lessons from Relocating and Building New Capital Cities in the Global South, 2024. URL: <http://surl.li/sosco>

6. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття,

відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, здобувачі можуть виконати його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 10 до 15 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. У рефераті також можна подати словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад у вигляді дидактичного проєкту або презентації у форматі PowerPoint; у такому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена в цих методичних рекомендаціях, а в електронному вигляді розміщена на Освітньому сайті КНУБА на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни

Поточне оцінювання				ІЗ	Залік	Сума балів
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4			
10	10	10	10	30	30	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30-28	Робота базується на глибокому та всебічному знанні матеріалу, тема розкрита логічно, аргументовано та в повному об'ємі, з посиланнями на сучасні наукові джерела та дотримання норм доброчесності. Висновки обґрунтовні, сформульовані переконливо.
добре	27-25	Робота демонструє гарні знання теми, але містить незначну кількість недоліків, пов'язаних з викладенням матеріалу, його систематизацією або узагальненнями. Робота повинна містити посилання на сучасні наукові джерела та виконана з дотриманням норм доброчесності.
	24-22	Робота демонструє тверді знання теми, але мають місце помилки, пов'язані з викладенням матеріалу, його систематизацією або узагальненнями; можливі неточності у висновках. Робота повинна містити

		посилання на сучасні наукові джерел та виконана з дотриманням норм доброчесності.
задовільно	21-20	Робота базується на знанні основ дисципліни та виконана з дотриманням норм доброчесності, але має суттєві недоліки щодо викладення матеріалу, його систематизації, висновки недостатньо аргументовані.
	19-18	Робота базується на знанні основ дисципліни, виконана з дотриманням норм доброчесності, але має суттєві недоліки щодо викладення матеріалу, його систематизації, містить теоретичні помилки, висновки слабо аргументовані.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	
64-73	D	Задовільно
60-63	E	
35-59	FX	Незадовільно
<u>0-34</u>	F	

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Питання до модульного та підсумкового контролю

1. Символи та реальність: проблема співвідношення.
2. Властивості політичних символів та їх реалізація в сучасних умовах.
3. Типологія символів.

4. Символічна влада: поняття та роль у політиці.
5. Концепція символічного капіталу П. Бурд'ю.
6. Символічна політика.
7. Маніпуляція як елемент сучасного демократичного політичного режиму.
8. Механізми символічної політики: сутність та реалізація.
9. Політична номіналізація: радянське минуле, українська сучасність.
10. Політичні міфи: історичні витоки та сучасне прочитання.
11. Візуалізація як головний механізм впливу на політичну свідомість в сучасних умовах.
12. Архітектура як інструмент перетворення соціальної реальності.
13. Механізми впливу архітектурних символів на політичну свідомість.
14. Рівні політичної символізації в архітектурі.
15. Методи вивчення політичного символізму архітектурних об'єктів.
16. Архітектор і влада: сценарії взаємодії.
17. Взаємний вплив форми державного правління та архітектури будівель органів влади.
18. Політичні режими: відмінності в архітектурі.
19. Політична урбаністика: предмет, методи.
20. Від класицизму до ампіру: еволюція в контексті суспільно-політичних змін.
21. Функціоналізм в архітектурі: суспільно-політична сутність.
22. Автомонументалізм: суспільно-політична сутність та реалізація в архітектурі.
23. Вплив децентралізації на механізми територіального планування.
24. Місто як символ утопічних політичних вчень.
25. Осьова симетрія в архітектурі як символізація влади та контролю над суспільством.
26. Трансформація символічних функцій столиць: від абсолютизму до національних держав.
27. Класифікація європейських столиць за символічним потенціалом.
28. Концепції столиць: містика влади та простору.
29. Інструмент структурування міського життя.
30. Вулична скульптура: сучасні тенденції та механізми впливу на суспільну свідомість.
31. Політика національної пам'яті в містобудуванні та архітектурі: світовий та український досвід.
32. Представницька архітектура України: символічне прочитання.
33. Образи (міфічних) тварин в архітектурі як політичні символи.
34. Обеліск як політичний символ.
35. Храмова архітектура як засіб символізації влади.
36. Триумфальна колона – символ національних перемог.
37. Історичні та сучасні площі : символічне прочитання.
38. Майдан Незалежності: символічне прочитання.

39. Муралізм як соціально-політичне явище: витоки та сучасні тенденції.

40. Архітектор і художник: проблема соціального замовлення та творчої свободи.

Навчальне видання

СИМВОЛІЗАЦІЯ В АРХІТЕКТУРІ

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять,
самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань для спеціальності
191 «Архітектура та містобудування»

Укладачі:
ПЕРЕГУДА Євген Вікторович
ГЕРБУТ Надія Анатоліївна

Підписано до друку 10.03.2024 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 12-381
Умов.-друк. арк. 1,3. Обл.-вид. арк. 1,5.
Тираж 20 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
E-mail: tooums@ukr.net

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.*